

Netiquette

**Pravila ponašanja na
Internetu**

Uvod

Što je „netiquette“? Jednostavno rečeno, netiquette jest skup pravila ponašanja na Internetu tj. etiketa cyberspace-a. Etiketa pak znači oblik ispravnog ponašanja (dobiven dobrim odgojem ili prepisanog od strane nekog autoriteta) u socijalnom ili službenom životu.

Kada god posjetite neku stranu kulturu – a cyberspace ima svoju vlastitu kulturu – morate se prilagoditi i usvojiti poneka socijalna pravila i ograničenja. U protivnom možete uvrijediti ljude, a da toga i niste svjesni. Ili biste mogli krivo razumjeti druge i naći se sami uvrijeđeni. Da bi stvari bile još i kompliciranije, nešto u vezi s cyberspaceom čini lakim zaboraviti da ne komunicirate s pravim ljudima - ne samo s ASCII znakovima na ekranu već sa pravim, živim ljudskim karakterima.

Zbog toga, djelomice jer se zaboravlja da su ljudi online pravi ljudi, a djelomice i zbog toga jer se ne poznaju konvencije, dobronamjerni surferi, posebice oni novi, čine svakojake pogreške.

Netiquette stoga ima dvojaku ulogu: da pomogne novim korisnicima Interneta da minimiziraju broj svojih grešaka i da pomogne iskusnim korisnicima u pomaganju novima. U samim premisama netiquette-a leži činjenica da ljudi radije stvaraju prijateljstva nego neprijateljstva i da ćete, ako se držite tih jednostavnih pravila, teže raditi pogreške koje će Vas spriječiti u stvaranju prijateljstva.

U sljedećim pravilima naći ćete osnovna pravila netiquette-a koja će Vam poslužiti kao jedan općeniti vodič za ponašanje na Internetu. Ta pravila Vam neće dati sve netiquette odgovore, ali će Vam pružiti osnovnu ideju kako da razrješite vlastite netiquette dileme.

Pravilo 1: Sjetite se čovjeka

Zlatno pravilo koje su Vas vaši roditelji i vaša teta u vrtiću pokušavali naučiti je prilično jednostavno: ne čini drugima ono što ne želite da drugi čine Vama. Zamislite kako bi vama bilo u tuđim cipelama. Izborite se za sebe, ali pritom nemojte pokušavati povrijediti tuđe osjećaje.

U cyberspace-u ovo pravilo je svedeno na još rudimentarniji oblik: sjetite se čovjeka.

Kada komunicirate putem Interneta sve što vidite jest zaslon računala. Nimate pritom mogućnost korištenja raznih izraza lica, grimasa, gesta i drugačijeg tona glasa da naglasite ono što mislite. Riječi – usamljene napisane riječi - su sve što imate. Sve to vrijedi i za onga s kime komunicirate.

Kada sudjelujete u online komunikaciji – bilo putem elektroničke pošte ili news grupe – lako je krivo protumačiti riječi Vašeg sugovornika. Zastrašujuće je lako zaboraviti da je Vaš sugovornik osoba sa osjećajima i mislima manje ili više sličnima Vašim.

To je u biti ironično. Mreže računala povezuju ljude koji se inače nikad ne bi upoznali. No baš bezosobnost tog medija mijenja to upoznavanje u nešto manje vrijedno ili točnije, manje osobno. Ljudi koji izmjenjuju poruke putem Interneta se često ponašaju poput nekih vozača automobila: psuju na druge vozače, rade obscene geste i općenito se ponašaju poput divljaka.

Najveći broj njih se nikada ne ponašaju tako doma ili na poslu, ali komunikacija „mašinom“ čini takvu komunikaciju „prihvatljivom“.

Poruka netiquette-a jest da takvo ponašanje nije prihvatljivo. Da, koristite svoje računalo da izražavate sebe slobodno, istražite nove svjetove, da hrabro odete gdje još nitko nije otišao, ali... ne zaboravite prvu direktivu netiquette-a: ti ljudi tamo su pravi ljudi.

Biste li to rekli toj osobi u lice?

Pisac i Macintosh evangelist Guy Kawasaki priča priču o tome kako je dobio email od nekoga koga još nikada nije upoznao. Taj čovjek (online) kaže Guyu da je on loš pisac koji nema ništa interesantno za reći. Nevjerojatno nepristojno? Da, ali na nesreću, događa se vrlo često na Internetu.

Možda je stvar u predivnoj moći koja Vam omogućuju da šaljete poruke jako poznatom piscu kao što je Guy. Možda je stvar u činjenicu da ne vidite njegovo žalosno lice dok čita Vaše okrutne riječi. Koji god razlog da bio, nevjerojatno je uobičajen.

Guy predlaže koristan test za sve ono što biste upravo željeli poslati: pitajte se „Da li bih ja to rekao ovoj osobi u lice?“. Ako je odgovor ne, ponovno napišite tu poruku i ponovno je pročitajte. Ponavljajte taj proces dok niste sigurni da biste se osjećali ugodno dok bi te riječi govorili u lice svom sugovorniku.

Naravno, moguće da biste se osjećali odlično zbog toga što ste tako nepristojni. U tom slučaju netiquette nije za Vas.

Još jedan razlog za ne vrijeđati dok ste online

Kad komunicirate pomoću cyberspace-a – bilo putem news grupa ili elektroničke pošte – Vaše riječi su zapisane. Šanse da su pohranjene negdje gdje Vi nemate kontrolu nad njima su jako velike. Drugim riječima, postoji velika vjerojatnost da će se te riječi vratiti Vama u glavu. Svaka poruka koju pošaljete može biti snimljena ili prosljeđena od strane Vaših sugovornika.

Pravilo 2: Slijedite iste konvencije ponašanja online koje slijedite i u pravom životu

U realnom svijetu, većina ljudi poštuje zakone, neki zbog svoje prirode, a neki zbog toga jer se boje da će biti uhvaćeni. U cyberspace-u šanse da Vas netko uhvati ponekad se čine slabe. I, možda zato jer ljudi ponekad zaboravljaju da se na drugoj strani računala nalazi ljudsko biće, neki ljudi misle da u cyberspace-u vrijede niži etički standardi i da je lošije osobno ponašanje prihvatljivo.

Konfuzija može biti razumljiva, ali ovi ljudi su u krivu. Standardi ponašanja mogu biti drugačiji u nekim dijelovima cybespace-a, ali zasigurno nisu na nižoj razini od one u realnom životu.

Budite etični

Ne vjerujte nikome tko kaže: „Jedina etika koja tamo vrijedi je ona s kojom možeš proći.“. Netiquette se radi o manirima, a ne o etici. Ali ako naiđete na etičku dilemu u cyberspace-u, konzultirajte standarde koje pratite u stvarnom životu. Vrlo vjerojatno ćete pronaći odgovor.

Kršenje zakona je loš Netiquette

Ako ste na kušnji da učinite nešto što je ilegalno u cyberspace-u, vrlo vjerojatno je to ujedno i loš Netiquette.

Neki zakoni su opskurni ili dovoljno komplicirani pa je teško znati da li ih treba poštivati ili ne. A u nekim slučajevima, još uvijek se istražuje kako se zakon prenosi u cyberspace. Dva primjera su zakon privatnosti i autorskih prava.

Ponovno, Netiquette obuhvaća manire, ne i zakone. Ali Netiquette nalaže da se uvijek ponašate u skladu sa zakonima društva i cyberspace-a.

Pravilo 3: Prilagodljivost: znajte gdje ste u cyberspace-u

Netiquette varira iz domene u domenu

Što je potpuno prihvatljivo za jednu okolinu može biti užasno nepristojno u drugoj. Na primjer, u većini TV diskusija tračanje je potpuno dopušteno. Ali nabacivanje sa nepotvrđenim glasinama u novinarskim krugovima će Vas vrlo brzo učiniti nepopularnima.

Zbog toga što je Netiquette drugačiji u različitim dijelovima cyberspace-a, važno je znati gdje se nalazite i prilagoditi se. Iz ove činjenice proizlazi sljedeći korolar:

Ispeci pa reci

Kada uđete u područje cyberspace-a koje Vam je potpuno novo, prvo malo razgledajte. Potrošite nešto vremena osluškujući chat ili čitajući arhive. Dobijte osjećaj kako se ljudi, koji su odavno tamo, ponašaju. Tek zatim krenite naprijed i sudjelujte.

Pravilo 4: Poštovanje: poštovanje drugih, tuđeg vremena i bandwidth-a

Stari je klišej da ljudi danas imaju manje vremena nego ikada prije, iako (ili bolje reći, zato jer) spavamo manje i imamo više alata koji nam olakšavaju posao nego što su ti mogli i imali naši preci. Kada pošaljete nekome elektroničko pismo ili pismo na news grupu, oduzimate nekom dragocjeno vrijeme (ili se bar nadate da ćete to uspjeti). Vaša je odgovornost da osigurate da vrijeme koje će ta osoba potrošiti na Vaše pismo nije izgubljeno i uzaludno.

Riječ „bandwith“ (propusnost) je često i sinonim za riječ „vrijeme“, ali u stvarnosti je potpuno druga stvar. Bandwith je kapacitet prijenosa informacija u vremenu preko žica koja spajaju sve u cyberspace-u. Naravno, postoji ograničenje u količini podataka koja se može prijenijeti pojedinim vodom u određenom vremenu. Ista riječ se ponekad koristi kad se misli na prostorni kapacitet servera. Kada slučajno pošaljete istu poruku istoj news grupi pet puta, uzaludno trošite i vrijeme (ljudi koji prate tu grupu) i bandwith (šaljući istovjetne kopije koje se negdje pohranjuju).

Niste centar cyberspace-a

Prepostavljamo da je ovaj podsjetnik većini nepotreban. No svejedno će biti istaknut, zato jer kad teško radite na nekom projektu i duboko ste povezani s njime, lako se zaboravlja da drugi ljudi imaju brige drugačije od Vas. Stoga ne očekujte ekspresne odgovore na sva Vaša pitanja i ne pretpostavljajte da će se svi čitaoci složiti s Vama ili da će ih uopće biti briga, bez obzira na Vaše argumente.

Pravila za news grupe

Prethodno pravilo ima niz implikacija u sferi news grupa. Mnogi ljudi koji prate te grupe troše previše vremena sjedeći pred računalom ne mareći za svoje bližnje. A mnogi programi za praćenje grupa su spori, te je stoga otvaranje poslanih poruka ili članka često dugotrajno. Nitko nije sretan kad se ispostavi da je poruka glupost.

Kome bi poruke trebale biti naslovljene?

U starim danima ljudi su radili kopije pišući na indigo papirima. Moglo se odjednom napraviti najviše pet upotrebljivih kopija. Stoga ste razmišljali dugo i teško kome će se te kopije poslati. Danas je krajnje jednostavno poslati kopiju poruke kome god hoćete. I često se nađemo u situacijama u kojima šaljemo poruke kao na traci bez da razmišljamo o tome da li ljudi koji će dobiti tu poruku uopće imaju vremena da je pročitaju. Ako nemaju, nemojte im Vi dodatno trošiti vrijeme.

Pravilo 5: Dobro predstavljanje: učinite se što boljim online

Uzmite anonimnost kao Vašu prednost

Ne želimo ostaviti dojam kako je cyberspace hladno, okrutno mjesto puno ljudi koji jedva čekaju uvrijediti nekog. Kao i u stvarnom svijetu, većina ljudi koji komuniciraju online, samo se žele nekom svidjeti. Mreže – posebno news grupe – dopuštaju Vam da utječete na ljude koje inače nikada ne biste sreli. I nitko od njih Vas ne može vidjeti. Nećete biti osuđivani zbog boje kože, očiju, kose, težine, dobi ili načina na koji se oblačite.

Bit će Vam suđeno zato zbog načina na koji pišete. Za većinu ljudi koji su izabrali komunikaciju online, ovo je prednost; da ne uživaju u pisanju ne bi ni bili tamo. Zbog toga se pravopis i gramatika računaju.

Ako provodite dosta vremena na Internetu i niste baš najbolji u ovim područjima, isplati se malo poraditi na tome. Postoje mnogo knjige, ali naučit ćete više – i pritom se više i zabaviti – ako odete na neki tečaj.

Znajte o čemu pričate i pričajte smisleno

Obraitite pozornost na ono o čemu pišete. Budite sigurno da je ono što pišete točno – kada se nađete u situaciji da pišete „ja mislim“ ili „ja vjerujem“, pitajte se da li zaista želite poslati tu poruku ili ćete još malo provjeriti svoje navode. Loša informacija napreduje poput požara po Internetu. A nakon što je prošla par iteracija, naći ćete se u igri „gluhih telefona“. Naravno, Vi te odgovorni samo za ono što ste originalno napisali, ne i za ono što će drugi učiniti s time.

Dodatno, osigurajte da su Vaše poruke jasne i logične. Posve je moguće napisati gramatički i pravopisno svašene poruke a da nemaju nikakvog smisla. Ovo će se najvjerojatnije dogoditi

kada budete pokušavali nekoga impresionirati dugim riječima koje ni sami ne razmijete. Vjerujte – nitko vrijedan impresioniranja neće bit impresioniran. Bolje je biti jednostavan.

Ne šalžite poruke koje mogu uzrokovati svađe

Konačno, budite ugodni i uljudni. Ne koristite riječi koje vrijeđaju, psovke i ne budite napadački raspoloženi samo zato jer se raspravlja.

Da li je psovanje prihvatljivo na Internetu?

Samo u onim područjima gdje se kanalizacija smatra umjetničkom formom, naprimjer usenet grupa alt.tasteless. Uobičajeno, ako smatrate da je psovanje u nekom obliku potrebno, radije koristite neke sinonime. Možete koristit i zvjezdice (*) koje zamijenjuju određena slova, a da značenje bude jasno. Ovo je ponekad potrebno i opravdano, glavno da nikoga ne vrijeđate s time. I svima će biti jasno što ste mislili.

Pravilo 6: Darežljivost: dijelite svoje stručno znanje

Snaga cyberspace-a je u njegovoj veličini odnosno broju ljudi koji ga koristi. Razlog zašto postavljanje pitanja online funkcionira jest taj da mnogo stručnih ljudi čitaju ta ista pitanja. A ako samo nekolicina ljudi ponudi neki inteligentan odgovor, suma totalnog svjetskog znanje raste. Internet sam po sebi je nastao i raste zbog toga što su znanstvenici željeli dijeliti informacije. Postupno smo se i mi ostali uključili.

Stoga učinite Vaš dio. Unatoč dugoj listi zabranjenih stvari koje nam Netiquette nameće, Vi imate nešto za ponuditi. Nemojte se plašiti podijeliti ono što znate.

Posebno je uljudno dijeliti odgovore na Vaša pitanja s drugima. Kada očekujete da ćete dobiti mnogo odgovora na pitanje, ili kada pošaljete pitanje na news grupu koju ne posjećujete često, uobičajeno je da zatražite odgovore na Vaš email umjesto na grupu. Kada dobijete sve te odgovore, zapišite sumarne informacije i zatim ih pošaljite na grupu. Na taj način svatko ima dobrobit od stručnjaka koji su potrošili svoje vrijeme da Vam odgovore.

Ako ste i sami stručnjak, možete učinit i više. Mnogi ljudi slobodno šalju raznorazne liste resorsa i bibliografija. Ako ste vodeći sudionik u news grupi koja nema FAQ, napišite ga. Ako ste istraživali temu koja bi mogla biti interesantna drugima, napišite je i pošaljite na grupu.

Dijeljenje vlastitog znanja je zabavno. To je stara Internet tradicija. I čini svijet ljepšim mjestom.

Pravilo 7: Tolerancija: pomozite držati svađe pod kontrolom

„Flaming“ je ono što ljudi čine kada izražavaju mišljenje do kojeg jako drže, bez suzdržavanja bilo kakve emocije. To su poruke koje čine ljude da kažu: „Hajde reci nam kako se zaista osjećaš!“.

Da li Netiquette zabranjuje „flaming“? Ne uopće. Flaming je stara Internet tradicija, a Netiquette se nikad ne miješa u tradiciju. Flameovi mogu biti zabavni, i za pisanje i za čitanje. A primaoci flameova katkad zaslužuju malo emocionalno nabijenih poruka.

Ali Netiquette zabranjuje poticanje flame poruka – serija ljutih poruka, većinom od dvoje-troje ljudi usmjerenim njima samima, koje mogu dominirati tonom news grupa i uništavati normalno diskutiranje. To nije pošteno prema ostalim sudionicima grupe. I, dok flame ratovi mogu isprva biti zabavni, postaju vrlo brzo dosadni ljudima koji direktno ne sudjeluju u njima. Oni predstavljaju nepoštenu monopolizaciju bandwidth-a.

Pravilo 8: Poštovanje privatnosti

Naravno, ne biste ni pomislili da počnete prekopavati po ladicima Vašeg kolege na poslu. Stoga ne biste ni prekopavali njegove email poruke.

Nažalost, mnogi ljudi bi to rado učinili. Ova tema definitivno zaslužuje i priču iz realnog života:

Slučaj znatiželjnog stranog dopisnika

1993 godine, vrlo cijenjeni dopisnik iz Moskovskog ureda L.A. Times-a bio je uhvaćen kako čita email svojeg suradnika. Njegove kolege su postale sumnjičave kada su sistemski zapisi pokazali da se netko logirao u sistem za skidanje email poruka u doba kada njih nije bilo u blizini računala. Stoga su pripremili klopku. Postavili su lažne informacije u porukama iz drugih podružnica. Dopisnik je pročitao poruke i kasnije pitao kolege o tim lažnim informacijama. Time je bio razotkriven. Naravno, dopisnik je otpušten.

Poanta: nepoštivanje tuđe privatnosti nije samo loš Netiquette, može Vas koštati i posla.

Pravilo 9: Korištenje moći: nemojte iskorišavati svoju moć u negativne svrhe

Neki ljudi u cyberspace-u imaju više moći od drugih. U svakom uredu postoje šefovi, u svakom poslu postoje stručnjaci te u svakom sistemu postoje sistem administratori.

Znajući više o nečemu od drugih, ili imajući veću moć od drugih, ne daje Vam pravo da iskorištavate druge. Na primjer, sistem administratori nikada ne bi trebali čitati tuđe email poruke iako imaju tu moć.

Pravilo 10: Oproštaj: naučite praštati tuđe pogreške

Svatko je bio jednom novajlija u cyberspace-u. A nisu svi imali priliku čitati ove podatke ☺ Stoga kad netko napravi pogrešku – bila to pogreška u pravopisu, glupo pitanje ili predug odgovor – budite uljudni. Ako je manja pogreška, nemojte ništa ni poduzimati već je ignorirajte. Čak i ako ste izivcirani, razmislite dvaput prije nego što reagirate. Ako sami imate dobre manire to Vam ne daje za pravo da druge ispravljate.

Ako odlučite obavijestiti nekoga da o njeogovoj pogrešci, obavijestite ga ljubazno i uljudno i preferabilno preko privatnog email-a, a ne preko grupe. Nikada ne budite arogantni. Isticanje Netiquette grešaka je samo po sebi primjer lošeg Netiquett-a.

Elektronička pošta

smjernice za pisanje elektroničke pošte

- Ukoliko ne koristite postupke enkripcije (hardware ili software), morate znati da elektronička pošta na Internetu nije sigurna. Nemojte nikada staviti u e-mail ono što ne biste stavili na dopisnicu.
- Poštujte vlasnička prava nad materijalima koje reproducirate. Skoro sve zemlje imaju zakone o vlasničkim pravima.
- Ukoliko prosljeđujete poruku koju ste primili, ne mijenjajte sadržaj. Ako je to bila osobna poruka upućena vama i vi je preusmjeravate grupi, zatražite dopuštenje. Možete ju kratiti i citirati samo dijelove od značaja, ali naznačite njezinog autora.
- Nikada ne šalјite "lance sreće" elektroničkom poštom. "Lanci sreće" su zabranjeni na Internetu. Pristup mreži (ili servisu ili forumu) vam može biti uskraćen.
- Olakšajte stvari primatelju. Mnogi programi za e-mail izbrišu podatke iz zaglavlja koji sadrže adresu za odgovor. Da biste bili sigurni da ljudi znaju tko ste, uključite liniju ili dvije na kraju poruke s podacima za kontakt. Možete napraviti datoteku s kontaktnim podacima i uključivati ga na kraj vaših poruka. Neki programi to rade automatski. U Internet žargonu to je poznato kao .sig ili signature datoteka. Vaša . sig datoteka će nadomjestiti vašu posjetnicu, a možete ih imati nekoliko za različite prigode.
- Ukoliko uključujete signature datoteku, pazite da bude kratka. Preporučljiva duljina bila bi ne više od četiri linije. Imajte na umu da mnogi ljudi plaćaju pristup Internetu po minuti i što je vaša poruka dulja, oni više plaćaju.
- Budite oprezni prilikom slanja elektroničke pošte. Postoje adrese koje predstavljaju grupu ljudi, a izgledaju kao da se radi o jednoj osobi. Znajte kome šalјete e-mail.
- Imajte na umu da je primatelj ljudsko biće čija se kultura, jezik i smisao za humor mogu razlikovati od vaših. Problema može biti i s oblikom zapisa datuma, s mjernim jedinicama i idiomima. Budite osobito oprezni sa sarkazmom.
- Ne koristite isključivo velika slova. VELIKA SLOVA IZGLEDAJU KAO DA VIČETE.
- Koristite smileye da naznačite ton, ali koristite ih s mjerom. :-) je primjer smileya (nakrivite glavu). Nemojte misliti da će time primatelj nužno biti zadovoljan sadržajem poruke ili da ćete time poništiti uvredljivu poruku.
- Cijenu slanja elektroničke pošte plaćaju, u prosjeku, podjednako pošilјatelj i primatelj (ili njihove organizacije). To je različito od drugih medija kao što su poštanske pošilјke, telefon, TV ili radio. Primatelj elektroničke pošte može imati troškove kao što su širina pojasa (širina internet veze, bandwidth), diskovni prostor ili korištenje procesora. To je osnovni ekonomski razlog zašto nezatraženo e-mail oglašavanje nije dobrodošlo (i u raznim kontekstima je zabranjeno).
- Ne šalјite velike količine podataka ljudima koji ih nisu zatražili.

Usenet interakcija

smjernice za usenet interakciju

Sva pravila za elektroničku poštu vrijede i ovdje.

- Čitajte mailing liste i news grupe mjesec ili dva prije nego što na njih nešto pošaljete. Ovo će vam pomoći razumjeti pravila ponašanja grupe.
- Ne okrivljajte sistem administratora zbog ponašanja korisnika sistema.
- Pretpostavite da pojedinci govore u svoje osobno ime i da ono što napišu ne predstavlja njihovu organizaciju (osim ako nije eksplicitno navedeno).
- Imajte na umu da i elektronička pošta i news troše resurse sistema. Obratite pozornost na sva pravila koja vaša organizacija može imati o korištenju ovih resursa.
- Poruke i članci trebaju biti kratki i u vezi s onim o čemu se raspravlja. Ne skrećite s teme, suvislo se izražavajte i ne šaljite poruke samo zato da bi ukazali na tuđe greške u tipkanju ili pravopisu. Ovakvo ponašanje će vas, više od bilo čega, označiti kao nezrelog početnika.
- Krivo predstavljanje nije dopušteno.
- Oglašavanje je dopušteno na nekim listama i grupama, a osuđivano na drugima! Ovo je još jedan primjer zašto treba upoznati auditorij prije slanja poruke. Nezatražene reklamne poruke koje se ne tiču teme rasprave će sigurno uzrokovati da dobijete mnogo ljutih odgovora.
- Pročitajte sve članke u slijedu (thread) prije nego šaljete odgovor. Ne šaljite "Ja također" poruke čiji sadržaj je ograničen na slaganje s prethodnom porukom. Sadržaj poruke bi trebao proširivati onu na koju se nadovezuje.
- Pošaljite odgovor elektroničkom poštom ako se tiče samo jedne osobe. Newsi se globalno distribuiraju i cijeli svijet vjerojatno nije zainteresiran za osobne odgovore. Nemojte, međutim, oklijevati da pošaljete nešto od interesa za sve sudionike u raspravi.
- Ako mislite da je članak od interesa za više grupa, budite sigurni da ga crosspostate, a ne da ga šaljete posebno u svaku grupu. Općenito, ne više od pet - šest grupa će imati interese dovoljno slične da bi se to činilo.
- Razmislite o korištenju priručnika, knjiga, help datoteka i sl. prije nego što postavite pitanje. Postavljanje na newsima pitanja za koje postoje odgovori na drugim mjestima imat će za posljedicu mrzovoljne "RTFM" odgovore (read the fine manual - iako i vulgarno značenje za "F" riječ postoji).
- Iako postoje news grupe u kojima je oglašavanje dopušteno, općenito se smatra kriminalnim činom oglašavati proizvode koji se ne tiču same rasprave. Ako pošaljete oglasnu poruku na mnogo grupa, vjerojatno ćete izgubiti pravo na pristup Internetu!
- Predstavljanje tuđim imenom u news člancima nije dopušteno. Od toga se možete zaštititi korištenjem softwarea koji generira "otisak prsta" kao što je PGP.

Emotikoni

Emotikoni su facijalni izrazi dočarani određenim setom znakova. Korištenjem emotikona možemo dočarati emocije u inače emocionalno suhom tekstu. Najčešće se koriste u chat grupama gdje se u realnom vremenu raspravlja o nekoj temi.

Ovdje možete pronaći pregršt raznih emotikona uz objašnjenje pojedinih:

!-(	Black eye	:-P	Sticking out tongue
!-)	Proud of black eye	:-p	Sticking tongue out
#-)	Wiped out, partied all night	:-p~	Heavy smoker
#:-o	Shocked	:-Q	Tongue hanging out in disgust, or a smoker
\$-)	Won the lottery, or money on the brain		
%(:-)	Propeller-head	:-Q~	Smoking
%*}	Inebriated	:-r	Sticking tongue out
%+{	Got beat up	:-s	What?!
%-(	Confused	:-t	Unsmiley
%-)	Dazed or silly	:-V	Shouting
%-6	Brain-dead	:-X	My lips are sealed; or a kiss
%-\	Hung over	:-x	Kiss, or My lips are sealed
%-{	Ironic	:-Y	Aside comment
%-	Worked all night	:-	Unsmiling blockhead; also criticism
%-}	Humorous or ironic	:-\	Sniffles
%\	Hangover	:-	Smiling blockhead; also sarcasm
>>:-<<	Furious	:-}	Smile with moustache
>-	Female	:-})}	Smile with moustache and beard
>>	Winking devil	:-}{	Blowing a kiss
><	Furious	:-	Indifferent, bored or disgusted
>-)	Devilish wink	:- :-	Deja vu
>:)	Little devil	:-	Very angry
>:->	Very mischievous devil	:-}	Mischievous smile
>:-<	Angry	:-~)	A cold
>:-<	Mad	:-~	A cold
>:-(	Annoyed	:-(	Crying
>:-)	Mischievous devil	:-/)	Not funny
>=^ P	Yuck	:-i	No smoking
<:>	Devilish expression	:->	What?
<:->	Devilish expression	:-@	What?
<:-(	Dunce	:-C	Astonished
<:-)	Innocently asking dumb question	:-e	Disappointed
<:-	Dunce	:-P	Sticking out tongue
<:	Dunce	:-X	Hear no evil
(8()	Homer	:-x	Kiss
(<>	..alienated	:-\	Crying
<>		:-\ (	Crying
(( )):**	Hugs and kisses	:-\-(	Crying
(( ))	Lots of hugging (initials or a name can be: \-)	:-\)	Tears of happiness
	put in the middle of the one being hugged): ^D	:-^D	Happy, approving
()	Hugging	:-'-(	Shedding a tear
(-:	Left-handed smile, or smiley from the: {	:-{	Having a hard time
	southern hemisphere	:-~)	A cold
(:&	Angry	:-~(	Crying
(:-	Unsmiley	:-~/	Confused
(:-&	Angry	;-)	Wink
(:-(	Unsmiley	;-P	Wink with a raspberry
(:-)	Smiley variation	;- (	Crying
(:-*	Kiss	;- (	Angry, or got a black eye
(:-\	Very sad	;-)	Winkey
(:():)	Bandaïd, meaning comfort	;-D	Winking and laughing

(:	Egghead	= O	Surprised
*	Kiss	= X	My lips are sealed
*<:-)	Santa Claus	=):-)=	Abraham Lincoln
*< :-)	Santa Claus, or a clown	=:-)	Punk, or hosehead
*-)	Shot to death	=====;	Snake
+<:-)	Religious leader	=^*	Kisses
+<:-	Monk or nun	=^D	Big grin
+< -)	Knight	?(	Black eye
+:-)	Priest	?-(	Black eye
+O:-)	The Pope	@>---->-	A long-stemmed rose
-)	Tongue in cheek	--	
=	Snuffed candle to end a flame message	@==	Atomic bomb
-=#:-)	Wizard	@}>--	Rose
^^^	Laughter	B:-)	Sunglasses on head
0:-)	Angel	d :-o	Hats off to you!
12x@>-	A dozen roses	IOHO	In Our Humble Opinion
-->---		M-)	See no evil
2B ^2B	To be or not to be	M-), :X,	See no evil, hear no evil, speak no evil
5:-)	Elvis	:-M	
7:)	Ronald Reagan	M:-)	A salute
7:^^)	Ronald Reagan	O 8-)	Starry-eyed angel
8	Infinity	O :-)	Angel
8 :-)	Wizard	O+	Female
8)	Wide-eyed, or wearing glasses	O->	Male
8#	Death	O8-)	Starry-eyed angel
8-)	Wide-eyed, or wearing glasses	O:-)	Angel
8-o	Shocked	P*	French kiss
8-O	Astonished	Q:-)	College graduate
8-P	Yuck!	X-(	Just died
8-[	Frayed nerves; overwrought	[:)	Wearing a Walkman
8-	Wow!	[:]	Square head
8-	Wide-eyed surprise	[:-	Frankenstein
: (	Sad	[:]	Robot
:)	Smile	[:	Frankenstein
:	Bored, sad	[:]	Robot
:	Bored, sad	[ ]]	Hug Insert a name in the brackets of the one who is being hugged, as: [[Marcia]]
: ( )	Loudmouth, talks all the time; or shouting	[	Hug
: *	Kiss	\)	Winky
: *)	Clowning	\-)	Winky
: **:)	Returning kiss	_/\	Empty glass
: +(	Got punched in the nose	\-/\	Full glass
: ,(	Crying	]:->	Devil
: -	Male	]:-)	Happy devil
: -#	My lips are sealed; or someone wearing	[	Back to back
	braces	^ ^ ^	Giggles
: -&	Tongue-tied	^5	High five
: ->	Smile of happiness or sarcasm	`:-)	Raised eyebrow
: -><	Puckered up to kiss	{{}}	Hug; the one whose name is in the brackets is being hugged Example: {{MJ}}
: -<	Very sad		
: -(	Frown	}	No comment
: -)	Classic smiley	(	Sleepy (on late night email message)
: -*	Kiss	-<>	Puckered up for a kiss
: -,	Smirk	-(	Sleepy, struggling to stay awake, or sleeping badly
: -/	Wry face	-D	Big laugh
: -6	Exhausted	-O	Yawn
: -9	Licking lips	-{	Good grief!
: -?	Licking lips, or tongue in cheek	-	Asleep
: -@	Screaming		
: -C	Astonished		
: -c	Very unhappy		

:-D Laughing
:-d~ Heavy smoker
:-e Disappointed
:-f Sticking out tongue
:-I Pondering, or impartial
:-i Wry smile or half-smile
:-J Tongue in cheek
:-j One-sided smile
:-k Puzzlement
:-l One-sided smile
:-M Speak no evil
:-O Open-mouthed, surprised
:-o Surprised look, or yawn

|I Asleep
|^o Snoring
}-) Wry smile
}; [Angry, frustrated
}}{ Face to face
~ :-) Steaming mad
~ :-) Flame message
~ :- Elvis
~ :-o Baby
~ :- Elvis
~ = Lit candle, indicating a flame
(inflammatory message)
~ == Begins a flame (inflammatory message)
~ :-) Especially hot flame message
~ :-[Net flame
~~~~~8} Snake
~~~~~8} Snake

Korisni linkovi

Ovdje možete pronaći zanimljive dodatne linkove o Netiquett-u.

[Albion Netiquette](#) - stranica iznimno bogata resursima i savjetima

[Netiquette user guide by Arlene H. Rinaldi](#) - iscrpna web knjiga o Netiquett-u

[HR-Netiquette](#) - domaće stranice o Netiquett-u

[Netiquette short summary](#) - Netiquette ukratko